

Uit de poppenkast

**Sharmila
Tuithof**

Uit de poppenkast

**Een verhaal
over leugens,
macht en de
moed om je
eigen stem
te gebruiken**

Uit de poppenkast

Auteur: Sharmila Tuithof

www.sharmilatuithof.nl

Fotografie: Marcia Teeken Fotografie

Redactie: Sabine Mourits

Eindredactie: Sanne Visch

Vormgeving: Coco Bookmedia, Amersfoort

Druk: Drukkerij Wilco

Eerste druk

ISBN: 978-90-9040-548-3

NUR: 320, 402, 400

© 2026 Kumari Uitgeverij. Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd of verspreid zonder toestemming van de uitgever.

Tekst- en datamining voor commerciële doeleinden is niet toegestaan.

Voor Indi & Rumi

Inhoud

Voorwoord Annemarie	9
Voorwoord Tante Takkie	11
Voorwoord	15
Proloog	17
Het begin	19
Mijn eerste levensjaren	23
De basisschool	27
De verhuizing	39
Stef	55
Maar mavo	71
Wild cherry	79
Kaal	89
Spijbelen	97
Licht in mijn hoofd	107
Jaartje over	113
Het laatste jaar	121
Zomervakantie	133
Big Shopping	141
Vijfentwintig jaar getrouwd	149
Het geheim van de smid	157
Gedraag je!	161
Carrière	171
Miss Sharmila Tuithof	181
Thijs	193
Afscheid	207
Ontwikkelingen	219

Dat is een streepje	225
Aan het werk	235
Het kantelpunt	243
Rust	257
Herstel	269
Plannen maken	277
Op reis	287
Mijn nieuwe leven	305
Coronababy	313
Gedoe	325
De interventie	333
Een nieuwe kans	345
Uit de poppenkast	353
Op gesprek	367
Commissie Gelijke Behandeling	375
In gesprek met mama	391
Epiloog	409
Dankwoord	411

Voorwoord Annemarie

Annemarie benaderde mij als presentatiecoach nadat ze op social media zag dat ik van plan was om mijn persoonlijke verhaal in het theater te vertellen. Ze bood vrijwillig haar hulp aan om mij te begeleiden in dit proces naar het podium. Sindsdien is ze nauw betrokken bij elke stap die ik in mijn werk en privé zet en er is een waardevolle vriendschap gegroeid.

~

Het mag duidelijk zijn dat dit boek er moest komen, linksom of rechtsom. Soms zijn er van die verhalen die verteld moeten worden. Niet alleen omdat schrijven helend werkt voor de auteur zelf, maar vooral omdat er een boodschap in zit voor diegene die te maken heeft gehad met tegenslag en ellende. Voor iedereen dus. Dit boek nodigt je uit om anders te gaan kijken naar je eigen ervaringen om er misschien ook wel achter te komen dat jij zelf de keuze kunt maken je leven naar je eigen smaak vorm te geven. Ondanks alles. Toen Sharmila haar ruwe verhaal voor het eerst deed, bij mij op kantoor, in een vergaderruimte nota bene, werd ik onmiddellijk gegrepen door haar krachtige, positieve manier van vertellen. Een natuurtalent, zo vond ik. Ze overtuigde me direct van haar levensles, dat je altijd, op ieder moment, kunt besluiten om de regie over je eigen leven terug te pakken. Hoe afschuwelijk de ervaringen ook zijn geweest. Wat me die dag raakte in haar verhaal, appelleert voor mij aan het universele gevoel van zelfbeschikking, het zelf mogen vormgeven van je leven. ‘Wat mij is overkomen, daar kan ik

niks aan doen, maar ik kan wel zelf bepalen hoe ik ermee omga. Ik kan ervoor kiezen om geen slachtoffer te blijven.' Dat is een dappere uitspraak en stuit zelfs wel eens op onbegrip en is daarom zo waarachtig. Haar krachtige persoonlijkheid maakte dat ik die middag alleen maar dacht: wow, diep respect voor deze vrouw. Zij gaat een groot podium veroveren. En ik mag daar getuige van zijn.

Op het eerste gezicht is dit een heftige persoonlijke vertelling van een jeugd waarin onveiligheid en misbruik de boventoon voerden. Sharmila laat door middel van haar levensverhaal zien welke gevolgen de traumatische gebeurtenissen, zowel mentaal als lichamelijk, hebben gehad. In de diepere laag onderzoekt Sharmila haar essentie van grote begrippen als: dader, slachtoffer, vergeving, vertrouwen en vrijheid. Nergens bedoeld als aanklacht, maar als een weg naar vrijheid. Daarnaast getuigt dit boek, net als haar theatervoorstelling, van een uitzonderlijk lef om het taboe, het stilzwijgen, te doorbreken en te laten zien wat er gebeurt als je eenmaal uit De Poppenkast stapt.

Dat dit verhaal nu in boekvorm verschijnt, voelt als een geschenk. Het is niet alleen een persoonlijke getuigenis, maar ook een oproep tot bewustwording. Voor iedereen die werkt met mensen, maar eigenlijk voor iedereen met een hart.

Lees dit boek met een open blik. Laat je raken door de pijn én de hoop. En laat het je herinneren: wie de moed heeft om zijn eigen waarheid te leven, vindt de kracht om te helen. Jezelf en anderen.

Annemarie Vis

Relatietherapeut en presentatiecoach

Voorwoord Tante Takkie

Tante Jacqueline, die ik vanaf heel jong Tante Takkie ben gaan noemen, is het jongere zusje van mijn vader. Ze heeft een cruciale rol gespeeld in mijn leven doordat ze van dichtbij meemaakte wat er bij mij thuis gebeurde. Ze ving me op, was mijn vertrouwenspersoon en bracht plezier in mijn leven en daar ben ik haar voor altijd dankbaar voor.

~

Vanaf de dag dat Sharmila werd geboren, voelde ik meteen een sterke connectie met haar. Ik heb vaak op haar mogen passen, en dat vond ik geweldig. Dan mocht ze lekker lang opblijven, en wat genoten we daarvan.

Sharmila was een lief en vrolijk meisje; iedereen was dol op haar. Ze plaagde mij altijd door me tante Jacqueline te noemen, en ik plaagde haar natuurlijk terug door te doen alsof ik boos was. Ik denk dat zo de naam Tante Takkie is ontstaan.

Ze had prachtig, lang haar dat meestal in een staart zat. Maar soms had ze daar helemaal geen zin in. En dan vlogen de lokken vrolijk in haar gezicht, met daarbij af en toe een lekkere snottebel. We noemden haar Ma Flodder. Hoe aandoenlijk kon ze zijn.

Ze droeg vaak kleurrijke jurkjes van het merk Oilily, waardoor ze er altijd vrolijk en speels uitzag. Dat beeld van haar – klein, met haar lange haren, eigenwijs en stralend in haar jurkjes – draag ik voor altijd bij me.

Omdat ik het goed kon vinden met haar moeder en gek was op Sharmila, ging ik steeds vaker bij hen langs. Soms kwam Sharmila zelfs een weekend bij mij logeren. Jeetje, wat was dat genieten. Maar als tante heb ik Sharmila ook zien opgroeien in een huis waar de spanning vaak voelbaar was. Wat achter de voordeur gebeurde, was zwaar: een vader die geen veiligheid kon bieden en een kindertijd die te vroeg werd overschaduwd door ervaringen die geen enkel meisje zou mogen meemaken.

Voor de buitenwereld leek het een droomgezin: alles op orde, een leven zonder zorgen. Maar achter dat perfecte plaatje lag een andere werkelijkheid, een werkelijkheid vol spanning en stilte, eenzaamheid en angst. Onzichtbaar, maar in alles voelbaar voor een kind dat er middenin stond.

Sharmila's moeder kon streng zijn. Als Sharmila haar bordje niet leeg at, moest ze op de trap zitten tot alles op was. Voor die trap zat een deur en vaak ging ik naast haar zitten om haar te motiveren om verder te eten. In werkelijkheid hielp ik haar: ik at een groot deel van haar bordje leeg, zodat ze van de trap mocht. Dat waren onze kleine geheimpjes samen, die onze band alleen maar sterker maakten.

Eén nacht staat voor altijd in mijn geheugen gegrift. Zacht geklop op mijn raam. Toen ik keek, zag ik dat het Sharmila was, op haar blote voetjes en in haar nachtjaponnetje. Haar ogen vol angst. Haar moeder had haar weggestuurd, weg van haar vader die gewelddadig was geworden. Zonder nadenken haalde ik haar naar binnen. 'Papa is boos,' zei Sharmila bibberend. Ik ben meteen naar haar huis gerend, mijn schoonzus was in gevaar. In de huiskamer was niets meer heel; vader stond met een bezemsteel in zijn handen als een speer gericht op haar moeder. Ook zij ging mee naar mijn huis. Ze verhuisden en alsof het nog niet genoeg was, werd haar vertrouwen ook op een andere manier verraden. Niet door een vreemde, maar door iemand die dichtbij stond, een huisvriend. Als tante wist ik meer van Sharmila's jeugd dan ik ooit had willen weten. Ze vertrouwde mij haar geheim toe, met de dringende vraag

om te zwijgen. Die last droeg zij veel te jong, en ik droeg hem met haar mee.

Sharmila was van kleins af aan altijd wat timide, bescheiden, voorzichtig in haar manier van doen. Toch bleef ze tegelijk een gezellig en innemend meisje. Haar expressie was nooit volledig open; een deel van haar hield ze altijd voor zichzelf.

Toen Sharmila twaalf jaar oud was, kwam zij bij mij op dansles. Ik leerde haar alvast wat pasjes, zodat ze snel met de selectie mee kon doen. Ze was echt een talentje en genoot er zichtbaar van. Ik was zo trots op haar. Tegelijkertijd merkte ik dat ze ook wat introvert was, vaak in zichzelf gekeerd, en dat ze dingen die haar raakten weg leek te lachen.

Ze liet nooit alles van zichzelf zien. Ik kon aan haar zien dat ze aan het worstelen was, al wist ze dat vaak goed te maskeren. Ik kon er niet precies de vinger op leggen, maar ik voelde het wel.

Sharmila was een echte knuffelkont, ook wat aanhankelijk; ze zocht me altijd op en kroop soms bijna in me. Ik genoot altijd intens van ons samenzijn, en Sharmila duidelijk ook. We hadden niet veel woorden nodig om elkaar te begrijpen; we wisten gewoon dat het altijd goed zat tussen ons.

Op een gegeven moment kreeg ze te maken met gezondheidsklachten, die haar energie en manier van zijn soms beïnvloedden. Ondanks alles straalde ze nog steeds warmte en nabijheid uit.

We zijn elkaar nooit uit het oog verloren. Later vertelde Sharmila mij dat ik haar *112* was (omdat ik er altijd voor haar was, onvoorwaardelijk). Zo had ik dat zelf nooit gezien. Mijn liefde voor Sharmila is onvoorwaardelijk en dan ben je er gewoon.

Sharmila begon zich op een nieuwe manier te ontwikkelen. Ze had een zeer verantwoordelijke baan en deed alles met gemak. Ik kan me nog herinneren hoe ik dacht: Sharmila, een zakenvrouw?! Wauw! Het leek allemaal te passen, totdat ze in een burn-out terechtkwam. Toen heeft ze haar leven volledig omgegooid en voor zichzelf gekozen – in alle opzichten.

Nu kiest Sharmila ervoor om zelf haar stem te laten horen. In ‘Uit de poppenkast’ doorbreekt ze de stilte en vertelt ze wat jarenlang verborgen bleef. Dat vraagt moed, eerlijkheid en kracht... en die heeft zij.

Na een lange weg staat ze nu op het toneel met haar eigen verhaal. Zo sterk, zo krachtig: er is niets meer over van dat timide meisje. En juist dat maakt haar zo bijzonder. Het meisje dat ik van kleins af aan kende, is uitgegroeid tot een vrouw die zichzelf kent, haar eigen keuzes durft te maken en haar verhaal deelt met de wereld. Haar reis laat zien dat kracht niet altijd zichtbaar is in grote gebaren, maar vaak schuilt in volharding, eerlijkheid tegenover jezelf en de moed om je eigen pad te volgen. Voor mij blijft Sharmila altijd dat bijzondere meisje, vol warmte en energie, met een hart dat niet te meten is, maar dat je voelt in alles wat ze doet.

Van het timide meisje tot de sterke vrouw: Sharmila laat zien dat moed, doorzettingsvermogen en liefde alles kunnen veranderen. Lieve Sharmila, ik ben trots op jou. Op je eerlijkheid, je kracht en de weg die je nu bewandelt.

Liefs,
Tante Takkie

Voorwoord

Het is tijd. Dertig jaar van stilhouden, wegstoppen en meebewegen uit angst, schaamte en loyaliteit liggen achter me. Ik kies er nu voor mijn verhaal te delen vanuit een verlangen naar helderheid, bewustwording en herstel. Wat ik in dit boek beschrijf, komt voort uit mijn eigen ervaring en uit de wens om bij te dragen aan een groter gesprek over familiegeheimen en de impact die ze kunnen hebben.

Mijn reis begon in stilte, tot ik mijn verhaal voorzichtig vormgaf op het toneel. In het theater ontdekte ik hoe krachtig kwetsbaarheid kan zijn – hoe openheid ruimte creëert voor verbinding, herkenning en dialoog. Dat besef heeft mij aangemoedigd om dit boek te schrijven.

Ik hoop dat mijn woorden hoop, herkenning en kracht geven. Voor iedereen die een verborgen last draagt, die leeft met feiten of gevoelens waarover nooit hardop gesproken mocht worden, of die verlangt naar een stap richting heling.

Ik hoop bij te dragen aan het doorbreken van taboes en het vergroten van begrip voor de stille processen die zo veel mensen doormaken.

Moge mijn verhaal steun bieden, moed aanwakkeren en iets in beweging zetten.

Voor jou, voor mij, voor ons allemaal.

Sharmila Tuithof
November 2025

Proloog

Het is januari 2025. Ik zit achter mijn piano. Thijs en de meiden zijn boodschappen doen. Mijn telefoon gaat. Een nummer dat ik niet ken. Ik neem op.

‘Dag Sharmila, met je vader.’

Zijn stem dreunt in mijn oren. Mijn hoofd wordt licht, mijn benen gespannen. Mijn hele lichaam schreeuwt: alertheid. Scherp zijn, Sharmila. ‘Wil je mij niet meer bellen?’ Nog voordat ik erover na kan denken, zeg ik het.

‘Hoezo?’ hoor ik met een bijna geacteerde verbaasde stem. ‘Ik ben je va...’

En ik hang op.

Mijn hart klopt snel. Ik zit trillend op het krukje bij de piano. Geklop op het raam. Ik schrik. De ouders van Thijs zijn er. Snel loop ik naar de deur. ‘Hi,’ zeg ik alsof er niks aan de hand is. Voor mijn gevoel staat alleen mijn lichaam op; mijn hoofd bleef bij de piano.

Nog geen twee minuten later staat Thijs met de meiden in de gang.

‘Hé, zijn jullie er al?’ vraagt hij aan zijn ouders. Dan kijkt hij naar mij. ‘Schat, alles goed?’

Ik loop naar hem toe. ‘Nee,’ fluister ik. ‘Weet je wie mij net belde?’

‘Nee, wie?’

‘Mijn vader.’

‘Je vader? Serieus?’ vraagt Thijs.

‘Ja. Dit belooft niks goeds.’

‘Hm,’ zegt Thijs. ‘Ben je oké?’

‘Ja,’ denk ik, maar ik tril nog na. Iets in mij zegt dat het hier niet bij blijft.

Mijn telefoon hangt aan de oplader naast de houtkachel. Geen gemiste oproepen, geen berichtjes. Dan open ik mijn mail. Ik wist het. Alsof ik een stomp in mijn maag krijg en mijn keel wordt dichtgeknepen, zo voelt het. ‘Nee,’ zeg ik hardop.

‘Wat, schat?’

‘Een mail van mijn vader. Hier. Lees.’

Het begin

Mijn moeder komt als achttienjarige vrouw vanuit Suriname naar Nederland, een jaar voordat haar geboorteland onafhankelijk wordt. Ze is een knappe vrouw van Hindoestaanse afkomst, met glanzend zwart haar dat tot over haar billen valt, een prachtig figuur en een stralende glimlach met parelwitte tanden. Achter die lach schuilen kracht, temperament en een natuurlijke zachtheid.

Het leven in Suriname is niet makkelijk. Mijn moeder verzorgt haar vader tot zijn laatste dag en mist hem vreselijk als hij op vijftigjarige leeftijd overlijdt. Mijn Nana heeft een drankprobleem waaraan hij overlijdt. Daarna staat mijn Nani er alleen voor met acht kinderen, ze runt haar eigen winkeltje en naait kleding bij om het hoofd boven water te houden. Ondanks alles houdt ze zich staande.

In haar nieuwe leven in Nederland vindt mijn moeder snel werk op de typeafdeling van een bedrijf in het midden van het land. Daar ontmoet ze mijn vader, die chef is op die afdeling. Mijn vader heeft een markante uitstraling. Hij groeit op in een gezin van tien. Hij is de jongste van de jongens en er zitten nog twee zusjes onder hem. Voor de buitenwereld lijkt hij sympathiek, soms wat gereserveerd, maar wie hem beter kent, ziet zijn uitbundigheid en het enthousiasme dat mensen aantrekt.

De vonk tussen mijn vader en moeder slaat al snel over en hun relatie is direct intens. Toch is hun liefde voor sommigen niet gewoon: een Nederlandse man met een Hindoestaanse vrouw, dat ligt bij sommige familieleden van mijn moeders kant gevoelig. Mijn moeder heeft haar eigen ideeën over het leven. Toen een potentiële

Hindoestaanse schoonfamilie eens op bezoek kwam in haar ouderlijk huis, knoopte ze eigenwijs haar shirt op tot onder haar borsten. Daarmee liet ze zien: met mij geen gedwongen huwelijk, ik kies mijn eigen pad. Haar familie probeerde het daarna nooit meer.

Mijn vader weet dat hij het vertrouwen moet winnen van mijn moeders familie. Vooral van mijn Nani en haar broers. Hij leert de taal, Surinaams en Hindi. Hij verdiept zich in hun gebruiken en leert zelfs Sanskriet schrijven. Met zijn volhardende inzet wint hij hun hart.

De bruiloft is bijzonder. Eerst in het stadhuis in Nederland, daarna een uitbundige vierdaagse in Suriname, volgens Hindoestaanse traditie. Mijn vader staat in het middelpunt en geniet van de aandacht en de nieuwe wereld waarin hij terechtkomt. Voor mijn moeder is het een eerbetoon aan haar roots en haar familie.

Hun eerste huis is in het midden van het land in een kleine rijtjeswoning aan een kade, vlak aan het water. Daar word ik geboren, precies op de uitgerekende datum: 2 maart 1983 om 9.39 uur. Mijn moeder kijkt graag naar Bollywoodfilms en ik krijg de naam Sharmila Kumari, naar de Indiase actrice Sharmila Tagore. Misschien wil ze zo wat magie en levenslust uit haar films aan mij doorgeven.

Als ik mijn fotoalbum opensla, zie ik een flinke baby van 3800 gram, 51 centimeter lang, met een rood gezichtje en sterke armen en benen. De eerste woorden die mijn vader mij meegeeft in het fotoalbum zijn: 'De wieg wachtte geduldig op jouw komst. Voor mama kon het maar niet vlug genoeg gebeuren.'

Mijn doop vieren we met een advertentie in de krant: 'Gedoopt: Sharmila Tuithof. Haar naam betekent samenkomst. Waar mensen samenkomen in geloof, hoop en liefde, daar moet iets goeds tot leven komen.'

De kade voelt als een kleine gemeenschap. Vooral met Sinterklaas is het feest. Mijn moeder trekt mij warme kleding aan, haar handen

voelen warm en stevig. ‘Kom op, we doen snel de schoenen en jassen aan.’

Buiten staan de burens al klaar. Kinderen klimmen op de nek van hun vader. Ik sta met grote ogen te kijken naar de stoomboot vol vlaggetjes en pieten. Stiekem hoop ik dat er eentje naar mij zwaait. En dat gebeurt. De kade staat vol mensen die keihard meezingen met sinterklaasliedjes. Mijn hart klopt sneller. Nu kan ik Sinterklaas en zijn pieten van dichtbij zien. Wat een geluk dat ik hier aan het water woon.

Thuis vieren wij Sinterklaas ook. Elk jaar komt dezelfde zwarte piet bij ons langs. Ik herken haar bijna. De afgevendende schmink en de neppruik maken het extra verdacht, maar ik hou mijn mond. Het feest en de cadeautjes zijn belangrijker dan wie de piet is. Misschien helpt ze Sinterklaas gewoon echt mee. Ik wil erin blijven geloven.

In de zomer zitten veel burens voor de deur aan de kade. Er klinkt muziek, er wordt gedronken, gelachen en regelmatig wordt er iemand in het water gegooid. Tante Takkie is er bijna altijd bij, ze is de liefste. Ik ben dol op haar.

Het is weekend, de zon schijnt en ik zie Tante Takkie bij ons voor de deur zitten. Ik ren naar haar toe.

‘Heerlijk, je hebt lekker vrij, meisje,’ zegt ze terwijl ze me oppakt en rondzwiert. Ze is de jongste zus van papa en woont verderop aan de kade.

‘Tante Jacqueline, mag ik een slokje van uw water?’ vraag ik.

‘Wat zeg jij!?’ vraagt ze quasiboos. ‘Ik wil niet dat je U zegt en dat je me tante Jacqueline noemt, dan voel ik me zo oud.’

‘Sorry, tante Jacqueline.’

Ik mag haar geen tante Jacqueline noemen en U is ook verboden. Tante Takkie mag wel, dat vindt ze leuk.

‘Pas op, hoor! Ik gooi je in het water.’

Mama, papa en de burens liggen in een deuk.

‘Oké, tante Jacqueline. Ik zal het niet meer zeggen.’ Ik spring op en ren weg.

Tante Takkie rent achter me aan, pakt me vast onder mijn armen en draagt me naar het water.

‘Een, twee, drie,’ telt ze.

Ik gil het uit, maar altijd zet ze me bij drie weer met twee voeten op de grond.

Het huis is klein, maar samen maken we er altijd een feest van.

Mijn eerste levensjaren

Ondanks de gezelligheid en de gastvrije sfeer leef ik in constante spanning. In huis hangt altijd de dreiging dat er iets kan ontploffen, dat alles ineens kan omslaan. Ik weet dat mijn moeder het, net als ik, elk moment van de dag voelt, ook al zet ze haar masker op en straalt ze nog altijd die warmte uit. Mijn vaders ogen zijn in rust zacht, soms wat vermoeid, meestal vriendelijk. Maar als zijn stemming kantelt, verandert zijn hele gezicht: de ogen groot en donker, de blik strak en dreigend. Negen van de tien keer is die blik voor mijn moeder bestemd.

Mijn moeder probeert zich soms te verdedigen, maar meestal loopt dat niet goed af. Dan wens ik dat ze gewoon zwijgt, in de hoop dat zijn gezicht weer ontspant. Zelf durf ik nauwelijks wat te zeggen, bang dat ik straks de oorzaak ben van zijn uitbarsting. Als zijn lip begint te trillen, weet ik: het is te laat, nu barst het los. Soms probeer ik hem af te leiden met een vraag over wat we vandaag gaan doen of zomaar iets luchtigs. Heel soms werkt dat, meestal niet.

Tijdens die uitbarstingen let ik constant op mijn moeders gezicht. Zij is de vrouw die alle familie- en buurtkinderen in haar armen houdt, de vrouw die haar huis vult met geuren die uit de keuken komen, met humor en gastvrijheid. Maar als de spanning stijgt, zie ik het meteen aan haar mond en haar ogen. Haar kracht en kwetsbaarheid bestaan naast elkaar.

Jaloezie lijkt vaak de oorzaak. Mijn moeder die iemand op straat groet, kan mijn vader al doen ontploffen.

‘Vind je dat normaal?’ vraagt hij dan. Nog voor mijn moeder iets kan zeggen, herhaalt hij het. Steeds bozer. Steeds sneller. ‘Nou? Nou? Nou?!’ En dan barst het los. Hij komt dicht bij haar staan. Dreigend. Intimiderend.

Mijn hart bonkt. Mijn lijf staat strak van de spanning terwijl ik zie hoe ze zich groot probeert te houden. Zijn gedrag is onvoorspelbaar. Zijn blik is duister. Zijn lippen dun en strak. Wat kan ik doen?

Het is zondagochtend. Mama is bezig met de grote schoonmaak, ik help haar graag met de was. Vooral met de was in de centrifuge doen.

Dat apparaat is grijs en rond, het lijkt op een grote koker en er zit een opening onderaan de koker waar water uit komt. Ik stop de natte was erin en druk op een knop. Dan begint het hele ding te trillen en hoor ik het brommen. Onder de centrifuge staat een teiltje dat het water opvangt. Ik vind het fascinerend. De geur van schone was, de warmte die opstijgt, het getik van druppels in het teiltje. Het is een moment waar ik echt van geniet. Maar die rust is kort.

Plotseling stormt mijn vader de trap af. Hij schreeuwt en vliegt op mama af. Hij grijpt de bezem uit haar handen en geeft haar een klap tegen haar hoofd met zijn hand.

‘Niet doen. Denk aan de kinderen!’ roept ze.

Maar het maakt hem niets uit. Mijn broer en ik kruipen trillend bij elkaar op de bank, tranen over onze wangen. Papa stampt met zijn voeten op de salontafeltjes tot ze helemaal kapot zijn. De beeldjes die op de vensterbank staan, pakt hij één voor één op en gooit ze voor mijn moeders voeten stuk.

Mama fluistert: ‘Ga naar Jacqueline. Vlug.’

Samen rennen we de deur uit.

Later, bij tante Takkie, haalt mama ons op.

‘Mama!’ roep ik. Ik vlieg haar in de armen. Ze glimlacht niet, haar ogen zien er moe uit, haar mondhoeken trillen.

‘Jeetje, gaat het wel? Wat een klootzak!’ zegt tante Takkie.

‘Het komt wel goed,’ zegt mijn moeder. Dat zegt ze altijd. We houden elkaars handen stevig vast en lopen dapper naar huis.

Thuis is alles kapot, maar stil. Papa slaapt, mama ruimt de scherven op. Ze stopt me in bed.

‘Slaap lekker, Sharmila. Alles komt goed.’

Mijn moeder houdt van Surinaamse dansfeesten, van muziek en gezelligheid, en in het weekend zijn die er regelmatig. Soms gaan mijn ouders samen, soms gaat alleen mama met haar zus of met tante Takkie. Papa blijft dan thuis.

Op een zaterdag wil papa niet mee. Hij is stil, zonder duidelijke reden geïrriteerd, dat is wel vaker zo. Mama laat zich niet tegenhouden en vraagt Jacqueline mee. Net voordat ze de deur uitloopt, hoor ik hun stemmen weer. Ik hoor hoe hij haar iets naroept, en iets dat klinkt als een klap. Het is niet de eerste keer. Wat er precies gebeurt weet ik deze keer niet, alleen dat ze toch vertrekt.

Ik hoor de voordeur dichtslaan en de stemmen van mama en tante Takkie klinken steeds verder weg tot ze uiteindelijk verdwijnen. Mijn hart bonkt, ik trek de deken tot onder mijn neus en staar naar het plafond. Een traan glijdt langs mijn slaap mijn oor in. Ik hoop maar dat ze plezier maken.

Midden in de nacht hoor ik de voordeur. Ik schrik wakker en spits mijn oren. De slaapkamerdeur van mijn ouders gaat open, het is papa. Mijn oren beginnen te suizen, maar ik hoor alles nog. Dat heb ik vaker als ik zenuwachtig ben. Mama is thuis. Ik hoor haar voetstappen, maar de voetstappen van papa klinken harder. O nee, denk ik, daar gaan we weer. Ik word er bang van.

Papa stormt de trap af naar beneden. Ik hoor de deurgreep die hij met kracht omlaag trekt, de deur zwaait open. Dan een harde klap wanneer hij de deur dichtsmijt. Hij is woedend. ‘Wat heb je daar uitgespookt?’ hoor ik hem schreeuwen. ‘Zeg het dan, stom wijf! Met wie was je daar? Waarom moet je zo laat thuiskomen? Vind je dat normaal?’

De geluiden maken me bang. Wat doet hij? Duwt hij haar? Slaat hij haar? Het klinkt alsof hij tegen tafels, stoelen of wat dan ook schopt, alles wat in de weg staat.

Ik zit rechtop in bed. Mijn hart bonkt in mijn keel. Ik sluip naar beneden, doe zo voorzichtig mogelijk de trapdeur open en gluur om het hoekje. Mama zegt niks en loopt in stilte richting de voordeur.

Op dat moment grijpt papa de bezem en gooit die als een speer in haar richting. Hij mist. Mama vlucht op haar pantysocken, in haar broekpak, naar buiten. Ik denk dat ze naar Jacqueline gaat. Heel stil stap ik achteruit en klim zo zacht als ik kan de trap weer op naar mijn slaapkamer. Ze hebben me niet gezien.

De volgende ochtend ben ik vroeg wakker. Papa is al beneden.

‘Goedemorgen,’ zegt hij vlak. ‘Gaan jullie je moeder halen?’

We knikken. Mijn broer en ik pakken elkaars hand en rennen zo hard als we kunnen. Tante Takkie doet open. ‘Lieverds, kom binnen.’

Mama slaapt boven. We sluipen zachtjes naar haar toe. Ze is al wakker en glimlacht als ze ons ziet. We vallen in haar armen. Ze ziet er mooi uit, met haar kanten broekpak nog aan.

‘Mama,’ fluisteren we, ‘papa zei dat we je moesten halen.’

‘Gaan jullie maar vast,’ zegt ze. ‘Ik kom zo. Even rustig wakker worden.’

We lopen naar beneden. ‘Ze moet nog even wakker worden, wij gaan alvast,’ zeggen we tegen tante Takkie.

‘Dat is goed, hoor. Jullie zien mama straks wel verschijnen.’

We rennen zo hard als we kunnen terug naar huis. ‘Ze komt straks,’ zeggen we tegen papa. Hij knikt alleen.

Even later staat mama voor de deur. Er wordt niks gezegd. Ik blijf kijken. Naar papa. Naar mama. Is er iets aan zijn gezicht te zien? Is zij gespannen? Maar er gebeurt niks. De hele dag niet.

De basisschool

Op school vind ik het leuk. Het is een grote school, met een mega groot schoolplein. In de pauze rijden we in de karren. Eén iemand duwt, springt in de kar als we vaart maken, en de ander stuurt. In de pauze dringen we allemaal voor een kar. Vaak lukt het wel om er een te bemachtigen. Samen met mijn klasgenootjes racen we over het grote plein, het is net een racebaan. De wind blaast zo hard dat er tranen in mijn ogen springen. Dan gaat de bel. De pauze is voorbij, we lopen naar binnen.

‘Juf, ik moet plassen.’

‘De plasketting hangt er nog. Pak hem maar en ga maar naar de wc.’

De plasketting is een ketting van gekleurde kralen. Hij is zo mooi, ik wil hem het liefst duizend keer dragen. Elke keer hoop ik dat ik naar de wc mag, gewoon om die ketting te dragen.

Huh? Als ik naar de wc loop, voel ik ineens wat. Met mijn tong duw ik tegen een tand. Hij wiebelt. Als ik klaar ben met plassen, ren ik terug naar de juf. ‘Juf, juf! Mijn tand wiebelt. Ik heb een losse tand!’

Bij ons op school is juf Carla. Zij weet precies hoe je een losse tand eruit moet halen. Maar hij moet wel los genoeg zitten. Juf Carla kijkt en schudt haar hoofd. ‘Nog niet los genoeg, je moet nog even verder wiebelen.’

We mogen spelen in de speelhoek. In de speelhoek staat een winkeltje, er zijn tafeltjes en stoeltjes, het voelt als een echt winkeltje. In de grote bak liggen verkleedspullen. De prinsessenjurken zijn mijn favoriet. Die witte met roze roosjes, of de groene

met lange mouwen en een rok tot aan de grond. Uren zou ik hier willen spelen, maar zo veel tijd is er niet. We moeten weer in de kring.

Vandaag moet ieder kind iets lekkers naar school meenemen voor de Palmpasestok. Elk jaar mag één kind die met alles erop en eraan mee naar huis nemen. Omdat mijn opa zo ziek is, mag ik dit jaar de Palmpasestok voor hem meenemen. De stok is groot en helemaal versierd, zelfs broodjes in de vorm van een kip hangen eraan. Wat zal opa ervan vinden?

De laatste tien minuten mogen we nog even spelen. Ik trek snel de groene prinsessenjurk aan. Eigenlijk moet ik naar de wc, maar daar heb ik geen tijd voor. Ik hou het wel op. Maar het lukt niet. In mijn groene jurk, ineens, voel ik het gaan. Mijn onderbroek zit vol. Ik doe alsof er niets is. Zodra de school uit is, ren ik naar mama.

‘Mama!’

‘Hé liefje.’

‘Kijk, mam, de Palmpasestok voor opa. Vind je hem mooi?’

‘O prachtig, Sharmila, daar is opa vast heel blij mee. Geef maar, klim je achterop de fiets?’

‘Mama, ik heb gepoept. Ik kon het niet ophouden.’

‘Och,’ zegt mama, ‘niks aan de hand. We fietsen snel naar huis.’

Thuis tilt mama me op, helpt me uit mijn kleren en zet me met mijn billen in de wasbak van de blauwe badkamer. Mijn gezicht naar haar toe terwijl ze me wast. Mama maakt er geen probleem van; voor ik het weet ben ik weer schoon.

‘Kom, Sharmila,’ zegt mama. ‘Welke jurk wil je aan?’

Ik kies mijn favoriete jurk uit, die met de ruches bij de kraag. Dan stappen we opnieuw op de fiets. Mijn haren dansen in de wind en als ik mijn ogen sluit, lijkt het net alsof ik vlieg.

We zijn onderweg om de Palmpasestok naar opa en oma te brengen.

‘Opa, oma!’

‘Sharmieleke,’ roept oma, ‘ben je daar?’

‘Ja, oma!’

Het huis van opa en oma ruikt altijd naar soep, balletjessoep. De lekkerste soep die ik ken.

‘Kijk eens wat ik heb meegenomen!’

‘Die is mooi, is die voor opa?’

‘Ja,’ zeg ik, ‘groot, hè?’

Opa ligt op bed in de woonkamer. Zijn ogen glinsteren als hij de stok ziet. Hij is er blij mee en ik voel me trots.

Opa is echt ziek. Hij moet naar het ziekenhuis. Een paar dagen later gaan papa, mama en ik hem daar bezoeken.

Het ziekenhuis is helemaal wit en het ruikt er een beetje gek. Papa weet precies waar we moeten zijn. We lopen door een lange gang naar een kamer. Als ik binnenkom, zie ik opa liggen. Hij ligt niet helemaal plat, zijn rug staat een beetje omhoog, zodat hij de kamer in kan kijken en iedereen om zijn bed kan zien.

‘Hé Sharmieleke,’ zegt opa, ‘ik heb iets voor je.’ Hij geeft me een klein, leren portemonneetje met daarin een rijksdaalder.

Ik ben er blij mee en ga zo dicht mogelijk bij hem staan. Papa tilt me op en ik geef opa een dikke zoen. ‘Dankjewel, opa.’

Een paar dagen later is opa er niet meer. Hij is dood. Iedereen is verdrietig. De portemonnee is zijn laatste cadeautje aan mij. Papa krijgt nog een groot boek van opa vol postzegels, en legt het in de kast naast het bed.

Nu heb ik alleen nog twee oma's. Oma en Nani.

Nani wordt zestig en viert dat in Nederland. Ze geeft een groot Surinaams feest. Een dansfeest, in een grote zaal. Er is veel eten, er wordt gedanst en gedronken. Ik hou niet zo van dit soort feestjes, maar de jurken vind ik wel heel leuk. Vooral die knalroze, met ruches en een grote roos bij mijn middel. Ik voel me een prinses. Iedereen draagt zulke jurken, de ene nog mooier dan de andere. Voor het feest van Nani trek ik mijn allermooiste jurk aan.

Mijn vader houdt van Surinaamse en Hindoestaanse feesten. Hij kent de gewoonten, spreekt de taal, geniet van het eten en danst goed. Op feesten dansen papa en ik samen. Klinkt er merengue,

dan kijken we elkaar aan, springen op en stelen de show. Mensen genieten van ons.

Ik krijg veel aandacht. Papa nog meer.

Een blanke man die Hindoestaans danst, samen met zijn dochter op de vloer en ook de taal spreekt, dat is best bijzonder. Iedereen kent hem. Hij geniet van de aandacht. Iedereen moedigt hem aan en juicht hem toe om meer te laten zien.

Het wordt laat. Ik ben moe en wil naar huis. Maar we gaan nog lang niet. Dus kruip ik bij iemand die ik ken op schoot en val in slaap. Daar heb ik een hekel aan, met de dreunende muziek in mijn oren en het wakker worden als we dan eindelijk gaan.

Op de terugweg rijden papa en mama chagrijnig en moe naar huis. Papa wilde naar huis, maar mama wilde per se nog een laatste drankje. Dat zorgde voor irritatie.

We komen diep in de nacht thuis van het feest van mijn Nani en doen de deur open. Alles staat op z'n kop. Ingebroken. Via het keukenraampje. Er zitten zanderige voetafdrukken op het aanrecht. Papa en mama rennen langs alle kamers in huis. De kast van het bed van mijn ouders boven staat open. De postzegelverzameling van opa is weg. Net als de geluidsinstallatie en de parfumsflesjes die in het toilet stonden.

Mama twijfelt geen moment. Ze weet bijna zeker wie het heeft gedaan. Ze vertelt het aan de politie. Papa noemt het onzin. Belachelijk.

Een week eerder kwamen er twee dames langs die mama heeft leren kennen via familie. Mama schonk iets voor de dames in. Toen ging de bel. De man van een van die vrouwen stond op de stoep. 'Hij komt niet binnen,' zei mama. 'Ik wil het niet.' Mama weet dat de man bekendstaat om de inbraken die hij pleegt en hij drinkt te veel alcohol. Maar papa liet hem tóch binnen.

Mama zei niks. Ze at zich vanbinnen op. Papa liep te koop met zijn spullen. Liet de verzameling postzegels zien. Vertelde alles. De man bleef niet lang.

Voor het feest van mijn Nani waren diezelfde mensen uitgenodigd. Maar ze kwamen niet. Zonder iets te laten weten. En dat is gek, want zo hoort dat niet.

Een paar dagen na de inbraak komt mama de vrouw tegen.

‘Waar waren jullie?’ vraagt ze.

‘Den Haag,’ zegt de vrouw.

‘Gek,’ zegt mama. ‘Jullie zouden komen. En nog iets: er is bij ons ingebroken. Ik denk dat jouw man het heeft gedaan.’

De vrouw antwoordt: ‘Daar bemoei ik me niet mee.’

Mama weet genoeg.

De politie vindt parfumesjes terug bij die man. Maar het is niet genoeg bewijs. Hij wordt niet aangehouden.

Mijn eerste kinderfeestje vier ik thuis. ‘Mama, hoeveel kinderen mag ik uitnodigen?’ Ik ratel van enthousiasme, ik heb er zoveel zin in.

‘Zeg maar wie je allemaal wilt uitnodigen,’ zegt mama.

Ik noem een rijtje vriendinnen op. Er mogen veel kinderen komen: klasgenootjes, familie, kennissen.

‘Wat wil je doen op je kinderfeestje?’ vraagt mama.

‘Koekhappen, mama. Koekhappen!’

‘Dat is goed, gaan we doen,’ zegt mama.

Vlak voor het feestje spant mijn moeder een draad dwars door de woonkamer. Aan het touw hangen stukken ontbijtkoek. We staan in een rij, handen op de rug. Wie zijn handen gebruikt, speelt vals. Iemand anders krijgt de koek te pakken, het touw zakt wat naar beneden.

‘Hebbes!’ Ik heb ook een hap.

Snoephappen is mijn nummer twee. Mama koopt kleine lettersnoepjes. Om de beurt duiken we met ons gezicht in de bak water. Iemand kwijlt, maar niemand zegt wat. Iedereen wil alleen maar snoep.

Aan het einde van de middag zitten we met z’n allen op het grote kleed in de woonkamer.

‘Wie wil er pannenkoeken?’ roept mama uit de keuken.

‘Jaaa!’ schreeuwen we.

Mama maakt er een feest van. Er zijn overal cadeautjes, papier op de grond, pakjes op mijn schoot.

Ik geniet van alles. Mama heeft mijn feestje zo leuk geregeld. Zij zorgt dat iedereen het naar zijn zin heeft. Mijn vader zie ik kort, aan het einde van de middag. Hij komt via de voordeur binnen en loopt langs het kleed waar we met z’n allen pannenkoeken aan het eten zijn. Zijn gezicht staat strak, weinig emotie. Ik voel direct mijn hart dat steeds harder gaat kloppen. Wat geforceerd lach ik naar hem en dan loopt hij door richting de keuken. Hun gezichten houd ik in de gaten. Aan mama’s gebaren zie ik dat ze het niet leuk vindt hoe hij doet en ze wuift hem weg. Ze doet het subtiel, maar ik zie alles. Mijn hart klopt sneller terwijl ik luister en probeer te zien waar het over gaat. Mama kijkt vluchtig naar mij, in de hoop dat ik niks merk.

‘Zijn die kinderen er nou nog?’ vraagt mijn vader. ‘Stuur ze naar huis! Nu!’

‘Doe even rustig,’ zegt mama. ‘Het is je dochters verjaardag.’

Hij luistert niet. Paniek verschijnt op mama’s gezicht. ‘Kom, kinderen. We gaan buiten spoorzoekertje spelen. Gaan jullie mee?’ Mama doet er alles aan om er geen scène van te maken waar alle kinderen bij zijn.

De volgende ochtend is er gewoon school.

‘Mama, ik voel me niet zo lekker.’

‘Het komt vast omdat je een beetje moe bent van je feestje. Je gaat gewoon naar school, Sharmila.’

Papa komt binnen. Zijn gezicht is donker. De spanning van gisteravond hangt nog in de lucht.

‘Ze blijft thuis,’ zegt hij. Zijn hand rust op mijn schouder.

Mama schudt haar hoofd terwijl ze het elastiekje om mijn vlecht draait. ‘Ze gaat gewoon naar school.’

Hun stemmen worden steviger. Papa grijpt mijn arm, mama de andere. Mijn hoofd trekt naar links, dan naar rechts. Ze praten over mij, niet met mij. Dan laten ze ineens los. Mama maakt de tweede

vlecht af. Papa draait zich om en gooit de deur dicht. Ik blijf zitten. Ik voel de strakke vlecht en de losse.

Mama zucht. Ze zegt niets.

‘Waarom moet ik naar school, mama?’

‘Heb je geen koorts? Dan is er geen reden om thuis te blijven,’ zegt mama.

Ach, soms heeft ze ook wel gelijk.

Sinds mama overblijfjuf is, blijven mijn broer en ik soms over op school. Het voelt bijzonder dat mama dan eventjes de juf is.

We zitten in het overblijflokaal. Er is een jongetje uit mijn klas dat altijd druk is. Druk en een beetje brutaal. Hij luistert nooit naar de juf, maar naar mijn moeder wel.

‘Ga nu zitten,’ zegt mama. Haar stem is rustig, maar je hoort dat ze het meent.

Hij kijkt haar met grote ogen aan, klimt zwijgend op een stoel en wiebelt.

Mama kan streng zijn, maar nooit heel boos. De hele tafel kijkt naar haar, naar hem. Ik voel me trots. Het is gek om haar zo te zien. Voor alle kinderen is ze nu de overblijfjuf, maar voor mij blijft ze mama.

Op andere dagen komt tante Takkie ons halen. Ze staat al bij het hek met haar fiets, een zitje voor en een zitje achter. ‘Wie wil waar zitten?’

‘Ik voorop!’ roep ik.

Mijn broer wil ook. Hij krijgt het plekje voorop.

Tante Takkie lacht en duwt de fiets stevig vooruit, het plein af. Bij de brug maakt ze een bocht en we vliegen de heuvel af, de kade op. Achterop houd ik haar stevig vast, haar rug is zo lekker warm. Dan laat ik los, ik strek mijn armen uit naar de zijkanten en spreid mijn vingers helemaal open. Ik vliegggggg...

‘Wat willen jullie eten?’ vraagt ze.

Ik kies altijd een broodje met hagelslag.

‘Zullen we die in kleine stukjes doen?’

‘Ja!’

Tante Takkie doet er extra veel boter op, bestrooit het met hagelslag tot het brood zwart ziet. Mijn stukje brood lijkt wel een kussentje met al die hagelslag erop. Daarna bakt ze een ei met kaas, zo zacht dat het smelt op je tong.

‘Hebben jullie genoeg gehad?’

‘Meer dan genoeg, tante Takkie.’

We trekken onze jassen en schoenen aan.

‘Ik wil nu voorop!’

‘Kom maar dan,’ zegt ze.

Ik klem mijn handen om het stuur en voel me zo hoog dat het lijkt alsof ik in een achtbaan zit.

Op de fiets bij tante Takkie voel ik me zo vrij als een vogel. Alsof alles wat thuis gebeurt gewoon niet bestaat.

Mama maakt ons wakker. ‘Kom, Sinterklaas komt er zo aan.’

Papa heeft een bui en reageert het af op mijn moeder. ‘Heb je weer last van een ochtendhumeur?’ vraagt hij.

‘Ach, hou toch op,’ zegt mijn moeder.

Dat had ze beter niet kunnen zeggen. ‘Wát zeg je? Je moet gewoon even normaal doen, ja,’ snauwt mijn vader.

Het huis is koud, de sfeer is grimmig. Mijn lippen beginnen te trillen en mijn ogen worden groter. Ik kijk verdrietig naar mama, smekend naar papa om alsjeblieft niet te gaan schreeuwen. Maar het gebeurt toch.

‘Jij altijd met je ochtendhumeur, altijd chagrijnig, je moet godverdomme eens een keer normaal doen, stom mens,’ tiert mijn vader. En zo gaat het nog even door.

Mama is er klaar mee. Ze pakt mij en mijn broer vast en neemt ons mee naar buiten.

Papa stampet erachteraan.

We lopen snel, mama maakt grote passen en ik moet bijna rennen om haar bij te houden. Papa doet gestrest, scheldt, en maakt van die rare sissende geluidjes om mama uit te dagen. Zijn blik is streng, zijn ogen schieten heen en weer: het lijkt of hij de omstan-

ders scant terwijl hij loopt. Zijn armen hangen stijf naast hem, zijn handen zijn vuisten. Hij ziet er gespannen en onrustig uit.

‘Waar denk je dat je mee bezig bent, hè?’ Zijn stem klinkt scherp. Hij duwt zijn hoofd naar voren, alsof hij mama nog net wat harder wil raken met zijn woorden.

Mama zegt niets. Haar lippen houdt ze stijf op elkaar, haar hand klemt om die van mij en die van mijn broer. Haar linkerhand heeft mij, haar rechter mijn broer.

Haar tempo valt na een tijdje wat terug, ze grijpt ineens met mijn hand in de hare naar haar heen en ik hoor haar zachtjes ‘au’ zeggen, maar ze stopt niet met lopen. Misschien heeft ze kramp.

Langs het water staan honderden mensen. Papa’s stem klinkt hard boven alles uit. Hij schopt tegen mama’s been, duwt en port haar in haar rug. En nog een keer, en nog een keer. Iedereen ziet het, maar niemand zegt iets.

Mijn wangen gloeien, ik voel de spanning door mijn lijf jagen. Ik vang tranen en snot op met mijn onderlip en probeer niet hard te huilen.

Mama kijkt af en toe naar beneden, glimlacht zacht, geeft een knikje, een knipoog – alsof ze wil zeggen dat alles goedkomt.

Als we voorbij de kade zijn, draait papa ineens bij. In een flits lijkt alles voorbij, alsof het nooit is gebeurd. Hij slaat zijn armen om mama heen, knuffelt haar van achteren. Mama staat stijf en laat het toe.

Ik haal diep adem en veeg mijn gezicht af met mijn mouw.

Het is voorbij. Voor nu.

Mama ziet er moe uit. Soms lijkt het alsof alles haar te veel wordt. Gelukkig kan ze praten met tante Takkie, al is zij het zusje van papa. Vooral als we overdag bij haar zijn en papa er niet is, zitten ze urenlang samen aan de grote tafel. Ze praten en fluisteren, hun hoofden dicht bij elkaar. Tante Takkie begrijpt mijn vader niet en steunt mama waar ze kan. Ik hoor niet alles, maar ik weet waar het over gaat: thuis, papa.

‘Waarom ga je niet bij hem weg?’ vraagt tante Takkie zacht.

‘Dat kan niet. De kinderen,’ zegt mama.

‘Maar dit is toch ook niets voor ze?’

‘Het wordt beter. Dat hoop ik.’

Tante Takkie zucht. ‘En als het niet beter wordt?’

Mama kijkt weg. ‘Ik wil niet dat ze in een gescheiden gezin opgroeien. En als ik echt wegga, wat gaat hij dan doen? Ik ben bang.’

‘Je moet aan jezelf denken. En aan de kinderen. Je hebt werk, je redt het echt wel. Dit is voor niemand goed.’

De woorden van tante Takkie blijven hangen. Aan de frons op haar gezicht zie ik dat mama nadenkt. Ze is blij dat ze tante Takkie heeft, want er vallen steeds meer mensen weg. Af en toe komt er een vriendin langs, soms met haar man. Papa maakt het dan ongemakkelijk.

‘Wat komen ze doen dan?’ vraagt hij. ‘Ze hebben hier toch niks te zoeken?’

Mijn moeder vindt dat moeilijk. Papa zegt steeds: ‘Die man spoort niet.’

Op een gegeven moment voel je als gast wel aan dat je niet welkom bent. Het contact verwatert, omdat mama het ook niet meer kan opbrengen om telkens die discussie met papa aan te gaan.

Ook binnen de familie gebeurt dit. Nani is in Nederland, samen met twee broers van mijn moeder. Er wordt een schema gemaakt waar en wanneer ze bij wie logeren.

‘Oké,’ zegt mama, ‘brengen jullie ze zaterdag bij ons?’

Nani en de broers logeren eerst bij mama’s oudere zus. ‘We komen ze rond 13.00 uur brengen,’ zegt tante.

Maar als ze bij ons aankomen, is het geen 13.00 uur, maar 15.00 uur. Mama heeft daar niet zo’n probleem mee. Papa wel. Hij is meteen kwaad en laat mijn tante niet eens binnen.

‘Ik zou maar heel snel verdwijnen nu, voordat ik woorden ga gebruiken waar ik spijt van krijg.’

Het moment is zo intens en zo buiten proportie met het probleem, dat mijn tante schrikt. Ze vertrekt, en laat voorlopig niets meer van zich horen.

Papa heeft heel erg zijn eigen ideeën en regels. Ik zie dat mama vaak bekritiseerd wordt, maar dat het andersom nooit gebeurt. Mama krijgt altijd op haar kop, papa niet. Doet mama dan zoveel fout? Waarom is papa zo boos op haar? Ik vind het zielig voor mama als papa weer uitvalt, en vaak begrijp ik niet eens waarom. Als ik het aan mama vraag, zegt ze niet veel. Alleen dat het wel goed komt. Maar ik weet niet of ik dat geloof.

's Ochtends kleedt ze mij en mijn broer aan en neemt ons mee naar oma. Oma doet open. 'Moe,' zegt mama, haar stem trilt een beetje, 'hij is de hele nacht niet thuisgekomen. Gistermiddag zei hij dat hij even wegging, naar dat stel waarbij we getuigen zijn geweest. 'Je ziet me wel verschijnen,' zei hij nog. Het werd zo laat dat ik maar naar bed ging, wat ik normaal nooit doe. Midden in de nacht schrok ik wakker – hij was er nog steeds niet. Ik heb overal gekeken, naar buiten gestaard... niks. Weet jij soms waar hij is?'

'Nee,' zegt oma, 'ik heb geen idee. Hij komt vast vanzelf weer thuis.'

Mama gaat met een bezorgde blik terug naar huis. In de middag staat papa ineens voor de deur. 'Waar was je nou?' vraagt ze. Maar hij geeft geen antwoord. Ze kapt het gesprek af, voordat het escaleert. De rest van de dag is het stil in huis, zoals dat wel vaker gebeurt. Verder doet iedereen alsof er niets aan de hand is.

